

NEMZETGAZDASÁGI SZEMLE.

VI. ÉVFOLYAM.

1882.

F E B R U Á R.

II. FÜZET.

A TULAJDONJOGRÓL.

Mentül erősebb korunk gazdasági mozgalma, mentül mélyebbre hatnak az átalakulások, melyek az emberek élet- és gondolkozásmódjában bekövetkeztek, annál szükségesebb és érdekesebb is a társadalmi élet alapintézményeit vizsgálni, és azok belső életelvét nyomozni. Ezen intézményekhez tartozik első sorban a tulajdon, mint természeti tény szükségkép az emberiség létével összeforrvá, és még mint jogfogalom a történetileg öntudatos ember emlékéét messze túlhaladva. Gyámoltalanul odaállítva a külső természetbe, alkot magának az ember egy gazdasági spharát, melyen belül utjait valósítja, belső és külső létét terjeszti és gazdagítja. Ezen gazdasági spharához fűződik a tulajdon fogalma, arra támaszkodik — hogy úgy mondjuk — szükségességének ontologiai bizonyítéka.

Abból, hogy a tulajdon a legrégibb társadalmi intézményekhez tartozik, korántsem következik az, hogy maga is, mint a külső testi világot felkaroló fogalmak: idő, tér, nehézség, változatlan és merev volna. Sőt ellenkezőleg: benne is, mint minden szellemi- és szervesben, egy kiapadhatlan képződési elv lakik, melynek alkotó erejét a történet lapjai bizonyítják. A tulajdon fogalma e szerint — egy divatos kifejezéssel élve — folyékony, sem minden időre, sem minden helyre azonos, de még egyének és tárgyak szerint is gazdag változatosságot mutat fel.

Csak az ingó és ingatlan tulajdon, a nyilvános és magántulajdon, a fő- és használati tulajdon, a korlátlan és hitbizományi tulajdon, a speciális angol származású personal és real property, a nyugati és keleti világ sajátos tulajdonjog fogalmaira kell gondolnunk, hogy erről meggyőződjünk. Emlékeztetünk továbbá azon vegyületre, melyet a tulajdonjog magánjogi és közjogi elemeiben különböző időkben észreveszünk. Mennyire tulnyomó a keleti világban a nyilvános, közjogi elem, mennyire korlátolt a magánjogi, a

földtulajdonnal szemben; ugyancsak a görög világban is a tulajdonjog sok közjogi elemet tartalmaz, és az államjog a tulajdonjog sphäráját nem hagyja egészen sértetlenül. Mert habár lassanként kiválnak a tulajdonjog állami elemei és más módon iparkodnak nyilatkozni, úgy az állam mégis sok tekintetben és nem épen mindig a legkiméletesebben nyul bele a látszólag korlátlan magántulajdon sphärájába. Legmerevebben a római jog fejtette ki a magántulajdon intézményét, bár itt is az állam erős kézzel szabályozta a magántulajdont és ezt az államjognak alárendelte. Bizonyítja ezt az institutiók következő szabálya: *expedit cuivis reipublicae, ne sua requis male utatur*, bizonyítja a földtulajdon története, bizonyítják a *novae tabulae* stb. A german jog összekapcsolja a tulajdonnal a hivatal-, hadviselés és a biráskodás kötelezettségét, előmozdítja a tulajdon forgalmát nagyszerű intézményekkel (*feudum*), szabályozza használatát (czészabályzatok) és összeköti a tulajdon magán- és nyilvános elemeit. Sőt még a legújabb kor differenciáló hajlama is kényszerül intézményei által a tulajdon kettős természetét elismerni, és azon eszmét szentesíteni, hogy a tulajdon magánjogi oldala az államjogon alapul, és a nélkül sem nem érthető, sem nem fenntartható, sem czélszerűleg nem szervezhető.

Valamint tartalma és terjedelme, úgy eredete is a tulajdonjognak igen változó. Állandóan és változatlanul érvényes törvényt itt sem lehet felállítani. A társadalmi és politikai élet alakzataival és szükségleteivel változnak a tulajdon szerzési módjai is, és történelmileg mindegyik jogosult, mely az illető kor miveltségi feltételeinek megfelel. Természetes, hogy oly időben, midőn a tulajdon a családtagok osztatlan közreműködésével állittatik elő, midőn a család az állami épület oszlopa is, igazságosb forrása a tulajdon szerzésnek nem lehet, mint a család: hogy oly időben, midőn az individualismus érvényre jut, midőn a gazdasági és állami tevékenység az egyéni tetterő és akarat kifolyása, egy az individualismuson alapuló tulajdonjog lesz igazságos és az egyesek s az állam jólétének legjobban fog megfelelni. Ezért a tulajdon szerzési czimei különbözők lehetnek, és a tulajdonjog positiv felfogása nem fog csak egyik vagy másik történetileg, vagy pszichologiailag ismert tulajdonjog-intézmény mellett megállapodni.

Azonban nem a tulajdonjog fogalmának alárendelése a fejlődés általános törvénye alá az, a mire az elméletnek jelenleg any-

nyira szüksége van; nem is a tulajdonjogi rendszer nyilvános jellegének elismerésében fekszik az ujkori elmélet főfeladata. Véleményünk szerint a tudomány feladata sokkal szélesebb. A feladat abban áll, hogy a tulajdonjog fogalmát egyfelől erkölcsi alapjára visszavezessük, másfelől azonban annak változatos alakulását a jog- és gazdasági rend befolyása alatt megértsük, hogy e szerint úgy az abstract igazságot, mint a coneret valóságot a tulajdonjogi intézményekben felismerjük,

A feladat, a tulajdon fogalmát összes vonatkozásaiban kifejezni, tartalmát és gazdagságát kimutatni, több pontból kísérleendő meg. A történet feladata a tulajdonjog alakjának és politikájának változásait kifejezni; a jog feladata, a tulajdon intézmény gyakorlati követelményeit formulálni; a statistikára szükségünk van, hogy a tulajdon és jövedelem jelenlegi elosztási módjait megismerjük; a közgazdaság feladata gazdasági célok elérésére legalkalmasabb tulajdonjogi intézmények gazdasági feltételeit kifejezni. Ezen feladat megoldásához a következő megjegyzésekkel akarunk járulni.

A tulajdonjogi rendszerek egyik nagy hibája onnan ered, hogy a tulajdonjog lényege iránt hypothetikus tételek fogadtattak el, melyek az általános eszmékből kiinduló, illetőleg azokat kereső bölcsészt, észjogászt kielégíthetik, de a melyek a gyakorlati élet gazdag alakzatait megmagyarázni elégtelenek. Már pedig bizonyos, hogy a tulajdon alakzatai is a társadalmi élet functiói és azért változnak a társadalommal, az idővel, a műveltséggel, a gazdasággal, a politikai intézményekkel. Ezekről nyeri életerejét és mintáit, és ezekkel együtt változik is. A folyton változó társadalom közepette a tulajdonjog intézménye is természetesen nem maradhat változatlanul.

A társadalmi tulajdon keletkezése különböző forrásokra vezetettik vissza. Ha a *Comte* által felállított, ismeretes schemához alkalmazkodunk, a tulajdon keletkezésének magyarázatában a theologiai, a metaphysikai és a positiv elméleteket lehet megkülönböztetni. A népek első korszakában a tulajdonjog is, mint a többi intézmények theologiai nézetek alapján magyaráztatik. Így találjuk azt a zsidóknál, görögöknél, rómaiaknál. A tulajdon theokratikus eszmék befolyása alatt szerveztetik, és egyetértésben és vonatkozásban áll a vallási intézményekkel. A theokratikus eszmékör halványodásával keletkeznek a metaphysikai magyarázatok. Ezekhez

tartozik *Rotteck* szabadságtheoriája, *Fichte* szerződéstheoriája, ide tartoznak a socialistikus theoriák, a megbizási és személyességi theoriák. Az előbbiek ismeretesebbek, csak a két utóbbiról néhány megjegyzés. A megbizási theoriát *Hoffmannnál* találtuk, kinek elmélete szerint a tulajdonos a társadalom megbizottja a javak igazgatására nézve; a tulajdonos joga tehát a megbizáson tul nem terjedhet, és a társadalom magasabb szükség esetében a megbizást visszavonhatja. A személyességi elmélet különösen az újabb időben számos hívőt számlál, mint *Bluntschlit*, *Warnköniget*, leginkább pedig *Ahrenst*, ki az elméletet bőven kifejtette. Ezen elmélet szerint a tulajdonjog intézménye származik a személyiség természetéből, mely külső javaknak elsajátítása nélkül céljait nem valósíthatja. Ez elmélet kétségkívül sokkal magasabban áll, és a tulajdonjognak a személyiség fogalmával való szoros összefüggését hangsúlyozta. Azonban bármennyire elismerendő ez, ebből mégis csak annyi következik, hogy a tulajdon intézménye szükséges követelménye a személyiségnek, azonban ez még nem adja magyarázatát a tulajdonjog keletkezésének, mely gyakran ép a fentebbi követelmény valósítását hiúsítja meg; valamint a szabadság szükségéből, — mely szintén a személyiség egyik postulatuma — nem érthetjük a jogrendszer keletkezését, melynek feladata ezen szabadságot valósítani és biztosítani. Mind a két esetben előttünk van az intézmény szülő oka, a tényező, mely ennek valósítását szükségessé teszi, de nem látjuk még az utat, melyen ezen intézmény létesítéséhez jutottak.

Egészen másképen állunk a positiv elméletekkel; ezek közelebb vezetnek a forráshoz, és ha nem is adják az egész igazságot, de annak egy jó részét magukban foglalják. Mindegyik az általános állami, társadalmi, gazdasági és jogi élet számos tényein alapul, habár nem is karolják fel azokat összeségökben. Első sorban említendőek azon elméletek, melyek a tulajdont a *hatalomra* építik. Itt már világosabban látunk és tényleg a tulajdonjog egyik keletkezési módjával állunk szemben. Alapténynek tekinthetjük, hogy a hatalom az első értékmérő az emberek közt, azok kötelezettségeinek és terheinek zsinórmértéke. Valamint az emberek élete előbb csak physikai élet és a külső lét, az az a környező természet leküzdésében, illetőleg az általa kínált, és csak a legnagyobb erőmegfeszítéssel elérhető anyagok elsajátításában áll, ugy a primitiv társadalmi rend

alapja csak az ily állapotok közt kifejtett, személyes, physikai erő lehet. Hogy ez az eset, azt *Ihering* is igen szépen mutatja a hatalmi teoriákról, és annak a római jogrendszerre való befolyásáról irt fejtegetésében. A préda képezi az első szerzési módot (praeda = praedium); a kard a tulajdon symboluma; a szerzés módja: capere. A tulajdon manucaptum; a tulajdon és szerzési módja manucapio; a lándzsa a nyilvános eladás jelképe (sub hasta vendere). De nemcsak a római jogelmélet, hanem a középkori german jogi felfogás is a hatalomra, mint a szerzés forrására vezet vissza; az egész feudális magánjog a hadszerkezet következménye. A hatalmi elméletekhez tartozik az annyira kedvelt *foglalási theoria* is, melynél fogva az uratlan tárgyakon mindenki egyforma joggal szerezhet tulajdont és a realis tulajdon occupatióból származott volna.

A positiv elmélet egyik legfontosbika a *munkaelmélet*, mely szerint az ember munka által szerzi meg tulajdonát azon tárgyaknak, melyeket előállított. Ez elméletet különösen *Lockenél* és *Smithnél*, újabban *Charles Comte*- és *Thiersnél* találjuk. Kiindul azon felfogásból, hogy minden jav munka által állittatik elő, és annak tulajdonába megy át, ki a tárgy alkotója. De miután számos tárgy nem emberi munka által állittatik elő, miután a tárgy nem mindig egy munkás alkotása, hanem többek által és társadalmilag létesittetik: ezen elmélet sem képes a tulajdon keletkezési módjait teljesen kimeríteni. Különbösen sem alkalmas ez elmélet ily alakban a tulajdonkeletkezés positiv módjait az ujkorban megfejtetni. De a munkaelmélet hibája abban is rejlik, hogy a tulajdon céljától teljesen eltekint.

A positiv elméletekhez tartozik végre a *törvényelmélet* (legalis theoria), mely azonban a tények magyarázatára egy ismét magyarázatot igénylő tényt hoz fel, és végre csak annyit mond, hogy a társadalomban minden tulajdonszerzés a törvényből származik. Ez elmélet szerint, melyet különösen *Montesquieu* és *Bentham* képviselnek, a tulajdon a törvényből származik; tulajdonos az, kit a törvény subjectiv tulajdonjoggal felruház, és annak érvényesítésére a szükséges eszközöket és védelmet biztosítja. A jogász számára e magyarázat elégséges lehet; de nem a nemzetgazda számára, ki a tünemény okát akarja felderíteni és a jognak a törvényalkotás indokait kívánja szolgáltatni. Hiszen ép az a kérdés, milyen motivumok vezérlik a jogot a tulajdonjog szabályozásánál, és

milyen elveken, milyen belső ethikai okokon alapszik a tulajdonjogi intézmény.

Az említett elméletek egyike sem általános, állandó, nem olyan, mely teljesen megmagyarázná a tulajdon keletkezését. A positiv kutatás nem is juthat tovább, mint a következőkhöz. A tulajdon szüksége az emberi természettel adva van, és a fizikai és szellemi élet kifejtésére nélkülözhetlen. Eredeti keletkezési módjaiban combinálva található minden lehető szerzési mód, a hatalom, a munka. Leszármaztatott tulajdonszerzés pedig a jogrendszer alapján történik.

A tulajdon derivatív szerzési módjai részint az egyéni, részint a törvényben kifejezett állami akaraton alapulnak. A szabad egyéniség kifejezését a szerződésben, határát a törvény szabványaiban találja. A törvény pedig szervezi a tulajdont a társadalmi feladatokhoz képest, és ezen feladatoknak alárendeli az egyéni akaratot. Ezért a cultura minden nevezetesebb fejlődése a tulajdonra vonatkozó jogintézményre is ki fog hatni, és ezen esetekben, midőn a társadalmi szükségletekkel ellentétbe jött tulajdonjog átalakulása szükséges, ezt semmi erő vissza nem tarthatja; ellenben pedig nem lehet a tulajdon forgalmát más irányba terelni, mint a mely a társadalom fejlődésével párhuzamos.

De mentől inkább közeledünk az élet sokalaku jelenségei felé, annál számosabbak a tulajdon tünetnyei, annál különbözőbbek alakja, forrása, tartalma, tárgyai szerint. Vegyük csak a tulajdont és birtokot, a peculiumot és precariumot a rómaiaknál, a beneficiumot és feudumot a germanoknál stb. De a tulajdon szelleme is változó: a törzsrendszer mellett a törzs érdekében és a törzs szellemének megfelelőleg szerveztetik, a rendi társadalomban rendi érdekek szerint, a kapitalistikus társadalomban kapitalistikus érdekek szerint. Az állam is jelentékenyen befolyásolja a tulajdon fejlődését intézkedései által, és csak igen helyes ösztönnek kell tulajdonítani, midőn a francia parlament a parentes és maitrises eltörlését követelő Turgot-t a tulajdonjog ellenségének nevezte. Mert az államnak fontosabb intézkedései mind, nagyobb kisebb mértékben befolyást gyakorolnak a tulajdonjogi viszonyokra is, és kívánatos is, hogy ez így legyen.

Az elv, mely a tulajdonjog változó ujjaalakításában érvényesül, az életfunctiókat az egészséges államttestben élénkíti, ellenben a beteg testben azok lenyomását eredményezi. Midőn Rómá-

nak új erő kellett, keletkezett a beneficium és precarium; új erőknek megszerzése idézte elő a feudumot; az állampolgári eszmék terjedése végre szüli a jobbágyi terhek eltörlését; ellenben süllyedő korszakok hanyatló tulajdonjogalakokat is mutatnak föl; Rómában a szabad földtulajdontól származik a colonatus, a középkorban az allodból a feudum.

Minden tulajdonjogra vonatkozó szabályzatnak olyannak kell lennie, hogy a legkisebb ellentállás irányába vezessen.

Ezen elv keresztülvitele a társadalmi életben nem életrőlküli erők vak játékára, nem az egyesek önkényére bízott. A szükséglet, mely a gyakorlati életből támad, a jog által megragadtatik, és alakba öntetik. A jog pedig, mint az összakarát folyománya, nem szentesíthet oly jogintézményt, mely nem a társadalom érdekében áll. Azért minden tulajdonrend nyilvános jelleggel bír; a társadalom létét és fejlődését előmozdítani, ez a feladata. A tulajdonjog szabályozása e szerint az államjogba tartozik; ezt a történet ezáfolhatlanul bizonyítja. A hol ennek ellenkezője történik, hol a tulajdonjogrendszer szervezése az egymással harczoló magánérdekek rövidlátó önkényére van bízva, melyek a magasabb állami eszme által még ki nem engesztelve, egymást kizárják, ott a tulajdonjog megszűnik a társadalom érdekének megfelelni. Ekkor a tulajdonjog elvesztvén világtörténelmi jelentőségét, evvel szent és sérthetetlen jellegét, szüntelen támadásoknak tárgya lesz.

A tulajdon kétségkívül bizonyos tekintetben a természeti léttel összefüggő tény; az egyeseknek a külső természet tárgyai fölött gyakorolt és szükségletének kielégítésére követelt uralmát jelenti. Ezen szükség szabja meg ez uralom alsó határát, tartalmát és eszközeit. Ezen uralom különbözőképen alakul személyek, tárgyak, hely és idő szerint. De a külső természet nem csak a szükségletek kielégítésének szolgál; egyuttal alapja az emberi személy (persona = personare) teljes kifejlődésének, oszlopa az összes vallási, erkölcsi és jogi életnek. A társadalmi csoportok egymáshoz viszonya, a politikai hatalom eloszlása, a szellemi és erkölcsi erők gazdagsága a tulajdon fejlődésétől függ. Így lesz az említett tisztán csak a természeti viszonyokon alapuló tulajdonból, társadalmi intézmény, fontos tényezője a társadalom-erkölcsi életnek. Ezért a tulajdon szabályozása a társadalmi jog feladatává válik, és a társadalom érdekeinek alapján az államjog által nyújtott elven létesül.

Tehát ismét csak azon eredményhez jutunk, hogy a tulajdonjog szabályozásainál társadalmi, állami szempontok is tekintetbe veendők, és valamint az általános jog és az állami akarat is a társadalom szükségének megfelelőleg folytonos változás alatt állanak, úgy a tulajdonjog egyik alakja sem lehet állandó, változatlan. Már fentebb láttuk, hogy az államjog a tulajdon intézmény szellemét határozza; itt hozzátehetjük még azt, hogy korlátait is az állapítja meg. És ilyen korlátokkal találkozunk minden jogrendszerben, még az anynyira korlátlan, merev római tulajdonjogban is. És a tulajdon korlátjai a tulajdon legkülönbözőbb alkatelemeire vonatkoznak: a személyekre (peregrini, szerzetesek, zsidók), a tárgyakra (fegyverek, mérgek, emberi személyek), társadalmi állapotokra (éhségek, háborúk), foglalkozási ágakra (pénzüzet, bányászat, földművelés), a tulajdonszerzési módokra (házasság, végrendelet), a közérdekre (de tiquo juncto, kisajátítás, tehermentesítés), az alkotmányra (földbirtok) stb. Ezen korlátok a tulajdonjogtól elválaszthatlanok, és annak föltétlen abszolút jellegét megszorítják.

A különböző tulajdon jogelméletek e tekintetben is igen fontosak, hogy egyuttal összefüggésbe hozattak a magán- és köztulajdon kérdésével, elég helytelenül. Mert miután a tulajdon alapjául választott, és fent ismertetett tényezőknek egy része egészen társadalmi jellegű, azok pedig, a mik magánjellegűek, egyuttal államjogi oldallal bírnak, amaz elméletekből kiindulva, úgy a magán-, mint a köztulajdon fogalmához és constatalásához juthatunk. Ezért a magán- és köztulajdon kérdése ettől egészen függetlenül tekintendő.

A főkérdés az, mi felel meg legjobban az összeség fejlődésének: a magán- vagy a köztulajdon? Bizonyos, hogy e kérdést általában nem is lehet eldönteni. A fejlődés föltételei és következményei változván, e változás megragadja a tulajdonjog intézményét is. A fejlődés folyama párhuzamos mozgalmat idéz elő a tulajdonjog terén. De azon szempontból is kell már a priori a két tulajdonrendszer elfogadhatóságát elismerni, mivel minden rendszer kiegészítésül, ellensúlyozásul, remediumul, az ellentétes rendszerből is kölcsönöz egyes elemeket.

Helytelen különben, a magán- és köztulajdonrendszereket egymással ellentétbe hozni. Kölcsönös viszonyukra nézve csak a következő általános elvek állíthatók föl. Magántulajdonban okvetlenül mindennek kell állania, a mi a személyes szükségletek kielégi-

tésére szolgál; köztulajdonban mindennek kell állania, a mi a közjót szemponyjából szükséges lévén, ennek csak úgy felel meg, ha köztulajdonilag kezeltek, a mi nem mindig szükséges föltétel. Mindazon tárgyak, melyek e határon kívül esnek, majd magántulajdonban, majd pedig köztulajdonban állhatnak, és azon törvényt fogják követni, mely a legnagyobb igazságosság és hasznosság mellett a legegyszerűbb leszámolást biztosítja. Ugyan így lehet a magán- és köztulajdon számára felsőbb határt megszabni, és a következő maximába összefoglalni. A magántulajdonnak nem szabad soha oly nagynak lennie, hogy a társadalom szabadsága, a köztulajdonnak soha oly általánosnak lennie, hogy az egyén szabadsága megszüntessék.

Ezen határokon belül folytonos változás állhat be oly társadalmakban, melyekben az összetartás, a solidaritás, az egyenlőség tudata nő, rendszerint a törekvés a magántulajdon megszorítására irányul, ellenben olyanokban, hol az egyének személyes tetteire erősebben érvényesül, a magántulajdon terjedését akadályozó minden korlát ellen küzd. Azonkívül szem előtt tartandó, hogy bizonyos gazdasági rendszerek határozott tulajdonjogi alakot követelnek. Valamint Grimm a jogrégiségekben írja, úgy számos más népről tudjuk, hogy marhatenyésztési korszakban a köztulajdon tulnyomó, sőt még a mezőgazdaság alacsonyabb fokán is találkozunk még köztulajdonnal.

Döntő a két rendszer megítélésére és gyakorlati alkalmazására a következő: tiszta magántulajdon lehetetlen mindenütt, hol az egyén a család, a törzs organismusából, mint önálló egyed még ki nem lépett, hol minden igényei ezen köteléken alapulnak, minden szolgáltatása kiválólággal erre vonatkozik; ily állapotok mellett az egyén még nem folytat külön életet, hanem csak egyesítve a családdal, a törzsszel, mint annak egyik része, minden fogalma arra vonatkozik. Tevékenysége is jóformán nem egyéb, mint foglalkozás. Ezen életkorban a szoros magántulajdonra csak igen kevés tér nyílik. Tekintsük ellenben a magasabb polgárosult korszakokat. Itt a természet és külső tényezők hatása az egyéni tevékenység elől háttérbe szorul; a gazdasági alakzatok complicáltabbak; az ingó vagyon és az emberi kéz alkotásai tulsúlyban vannak; a gazdasági kör tulterjed néhány család, vagy törzs csereviszonyán, és egész világrészeket áthatol, egyesít; a családi és törzsi kötelékek az indi-

vidualismus hatása alatt állanak. Ily korszakban ismét a vagyonközösségnek mindinkább szűkül a köre.

A mi az ebből folyó gyakorlati következtetéseket illeti, ha nem is reflectálunk arra, hogy a tulajdoni politika lényegesen attól függ, vajjon az e rendszer körül észrevett hibák csak mulandó tényeknek tulajdonítandók, avagy a társadalmi és gazdasági rendszer bennrejlő hibái, azt találjuk részrehajlatlan vizsgálatnál, hogy korunkban épenséggel nem fejlődött a magántulajdon oly merev irányban, mint ez más történeti korszakokban észlelhető. Mindamellet a magántulajdon nyomása bizonyos irányban ép azért nyomasztóbbnak látszik, mivel nézeteink változtak, a politikai hatalom, az alsóbb néposztályok társadalmi jelentősége változott, és egész nyilvános életünk a társadalmi eszmék hatalmas befolyása alatt áll. Ezért korunk funkciója gyanánt tekintendő, hogy a tulajdonjogi rendszer is a társadalmi irányban tovább fejlesztetik, mi pl. a kisajátítási jogban is találja kifejezését.

Valamint korunk története mutatja, hogy a politikai szabadság biztosítására nem elég az abstract szabadságot hirdetni, mivel a tapasztalat szerint, daczára ennek bizonyos irányban visszatérünk új és elég nyomasztó függési viszonyokhoz, ugy a gazdaság terén is a korlátlan szabadság hirdetése veszélyezteti a társadalom összhangzatos fejlődését. A tulajdonjog terén is ép oly helytelen, mint a történettel mereven ellenkező, a korlátlan rendelkezési szabadság hirdetése, mivel egyrészt a tulajdonnak mindig voltak és kellettnek lenni törvényes határai, mivel másrészt a tulajdonnak mindig voltak és kellettnek lenni társadalmi funkciói. És ugyanez irányban vezet a jelenben is a társadalmi és még inkább állami életünk nagyszerű fejlődése a tulajdonjogi politikát.

DR. FÖLDES BÉLA.